

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев1 36/2022
20.04.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш, Татјане Матковић Стефановић, Јасмине Стаменковић и Мирјане Андријашевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Душан Обренчевић, адвокат у ..., против туженог НИС А.Д. Нови Сад, ради исплате, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1794/17 од 01.02.2018. године, у седници већа одржаној 20.04.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ДОЗВОЉАВА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1794/17 од 01.02.2018. године у делу у ком је потврђена пресуда Основног суда у Панчеву 13.П1 587/14 од 18.01.2017. године у одбијајућем делу за тужбени захтев за исплату зараде за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 1794/17 од 01.02.2018. године и пресуда Основног суда у Панчеву број П1 587/2014 од 18.01.2017. године, тако што се ОБАВЕЗУЈЕ тужени НИС А.Д. Нови Сад да тужиоцу АА из ... исплати на име мање исплаћене зараде за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године следеће износе:

- за месец новембар 2011. године износ од 12.535,59 динара са законском затезном каматом почев од 26.12.2011. године па до исплате;
- за месец децембар 2011. године износ од 11.662,66 динара са законском затезном каматом почев од 26.01.2012. године па до исплате;
- за месец јануар 2012. године износ од 13.092,28 динара са законском затезном каматом почев од 26.02.2012. године па до исплате;
- за месец фебруар 2012. године износ од 12.103,67 динара са законском затезном каматом почев од 26.03.2012. године па до исплате;
- за месец март 2012. године износ од 11.895,91 динара са законском затезном каматом почев од 26.04.2012. године па до исплате;
- за месец април 2012. године износ од 12.145,97 динара са законском затезном каматом почев од 26.05.2012. године па до исплате;
- за месец мај 2012. године износ од 13.182,32 са законском затезном каматом почев од 26.06.2012. године па до исплате;
- за месец јун 2012. године износ од 11.895,91 динара са законском затезном каматом почев од 26.07.2012. године па до исплате;

-за месец јул 2012. године износ од 12.494,65 динара са законском затезном каматом почев од 26.08.2012. године па до исплате;
-за месец август 2012. године износ од 14.186,88 динара са законском затезном каматом почев од 26.09.2012. године па до исплате;
-за месец септембар 2012. године износ од 15.988,21 динара са законском затезном каматом почев од 26.10.2012. године па до исплате;
-за месец октобар 2012. године износ од 12.490,70 динара са законском затезном каматом почев од 26.11.2012. године па до исплате;
-за месец новембар 2012. године износ од 13.571,06 динара са законском затезном каматом почев од 26.12.2012. године па до исплате;
-за месец децембар 2012. године износ од 12.887,31 динара са законском затезном каматом почев од 26.01.2013. године па до исплате, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да у корист тужиоца на име доприноса за обавезно социјално осигурање на наведене износе за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године исплати и то: доприносе за ПИО на терет запосленог на рачун Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање Београд; доприносе за ПИО на терет послодавца на рачун Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање Београд; доприносе за здравствено осигурање на терет запосленог на рачун Републичког фонда за здравствено осигурање Београд; доприносе за здравствено осигурање на терет послодавца на рачун Републичког фонда за здравствено осигурање Београд; доприносе за осигурање од незапослености на терет послодавца на рачун Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање и доприносе за осигурање од незапослености на терет запосленог на рачун Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

У преосталом делу се **НЕ ДОЗВОЉАВА** одлучивање о ревизији тужиоца као изузетно дозвољеној и у том делу се ревизија **ОДБАЦУЈЕ** као недозвољена.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиоцу на име трошкова парничног поступка исплати износ од 92.134,40 динара, са законском затезном каматом почев од извршности пресуде па до исплате, у року од 8 дана од дана пријема преписа пресуде.

Образложење

Апелациони суд у Београду је пресудом број Гж1 1794/17 од 01.02.2018. године одбио као неосновану жалбу тужиоца и потврдио пресуду Основног суда у Панчеву број П1 587/14 од 18.01.2017. године у другом, трећем и четвртм ставу изреке, те је одбио захтев тужиоца за накнаду трошкова поступка по жалби. Првостепеном пресудом је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе туженог да му на име неисплаћених разлика зараде за период од 01.11.2011. године до 16.04.2015. године исплати новчане износе са каматом као што је то у изреци, да обавезе туженог да у корист тужиоца на име доприноса за обавезно здравствено и социјално осигурање за исти период исплати на терет запосленог износе ближе означене у изреци, и обавезан је тужилац да туженом накнади трошкове парничног поступка у износу од 32.936,49 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио благовремену ревизију због погрешне примене материјалног права, са позивом на одредбу члана 404. Закона о парничном поступку.

Врховни касациони суд је пресудом Рев2 1478/2018 од 31.08.2018. године, у ставу првом изреке, прихватио одлучивање о посебној ревизији тужиоца изјављеној против наведене другостепене пресуде, у ставу другом преиначио другостепену пресуду и првостепену пресуду и одлучио да се усвоји тужбени захтев тужиоца и обавезао туженог да тужиоцу на име разлике зараде за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године исплати појединачне месечне износе са законском затезном каматом ближе наведене у изреци пресуде. У ставу трећем обавезан је тужени да за наведени период исплати доприносе надлежним фондовима пензијског и здравственог осигурања, док је у ставу четвртном одбијена ревизија тужиоца у преосталом делу. У ставу петом изреке обавезан је тужени да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 230.336,00 динара.

Одлуком Уставног суда Уж 14819/2018 од 09.11.2022. године, у ставу првом изреке, усвојена је уставна жалба Привредног друштва НИС АД Нови Сад и утврђено да је пресудом Врховног касационог суда Рев2 1478/2018 од 31.08.2018. године повређено право подносиоца уставне жалбе на правично суђење из члана 32. став 1. Устава Републике Србије. У ставу другом поништена је пресуда Врховног касационог суда Рев2 1478/2018 од 31.08.2018. године и одређено да исти суд донесе нову одлуку о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 1794/17 од 01.02.2018. године.

Поступајући по наведеној одлуци, Врховни касациони суд је ценио дозвољеност изјављене ревизије у складу са одредбом члана 404. Закона о парничном поступку и утврдио да су с обзиром на различиту судску праксу у одлучивању о потраживњима из истог чињеничног основа за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године, испуњени услови да се ревизија тужиоца у том делу сматра изузетно дозвољеном.

Одлучујући о ревизији на основу члана 408. ЗПП-а („Сл. гласник РС“, бр. 72/2011 и 18/2020), Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, тужилац је био у радном односу код туженог до 15.04.2015. године када му је радни однос престао као технолошком вишку. Влада Републике Србије, тужени, репрезентативни синдикати код туженог и репрезентативни синдикати на нивоу Републике Србије су 17.06.2008. године закључили Социјални програм као део приватизационе документације за НИС А.Д. Чланом 9. овог програма, тужени се обавезао да одмах након преузимања НИС-а А.Д. изврши једнократно и трајно повећање зарада запослених у висини од 15% у односу на месец који је претходио преузимању, уз обавезу да тако утврђене зараде убудуће усклађује са индексом трошкова живота уз реалан раст у складу са резултатима пословања и растом бруто друштвеног производа у периоду важења Социјалног програма (17.06.2008. године до 31.12.2012. године). Тужени се чланом 10. Став 2 обавезао да ће запосленима сваке године по завршном рачуну исплаћивати зараду из добити – профита у висини од најмање 10% од исте, сразмерно учешћу њихове зараде у годишњем фонду зараде. Преузимање НИС-а извршено је 11.02.2009.године. Након

преузимања, тужени није трајно повећао зараду запосленима у висини од 15% у односу на месец који је претходио преузимању у складу са чланом 9. Социјалног програма, већ само за април 2009. године. У наредном периоду до 31.12.2012. године увећање од 15% није исплаћивано. На основу налаза вештака утврђена је висина разлике између зараде која је тужиоцу исплаћена и увећане зараде за 15% која би тужиоцу припала у траженом периоду.

Одлукама о расподели добити за 2012, 2013. и 2014. годину тужени није утврдио исплате зараде из добити запосленима по члану 14. Закона о раду. Тужени запосленима, па ни тужиоцу, у периоду потраживања није вршио исплату зараде из добити, већ је вршио исплату кварталних и годишњих премија и бонуса из члана 56. став 1. Колективног уговора у смислу члана 105. Закона о раду. Тужени је тужиоцу у спорном периоду увећавао основни коефицијент процентуално и исплаћивао кварталне премије – бонусе у одређеним износима на које је плаћао порезе и доприносе.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да су потраживања тужилаца застарела по члану 373. ЗОО, док је по оцени другостепеног суда тужбени захтев тужилаца неоснован, јер Социјални програм нема значај општег акта који се непосредно примењује, јер се њиме не уређују права, обавезе и одговорности запослених, већ представља акт пословне политике, којим се утврђује систем мера и активности на обезбеђивању права запослених за чијим је радом престала потреба и других активности.

Из наведених разлога нижестепени судови су одбили тужбени захтев тужиоца за исплату разлике зараде за период од 01.11.2011. године до 16.04.2015. године.

Поступајући у извршењу одлуке Уставног суда, Врховни касациони суд је поново размотрио све ревизијске разлоге и утврдио да се ревизијом основано указује да су нижестепене пресуде засноване на погрешној примени материјалног права када се ради о периоду важења Социјалног програма.

Социјални програм за НИС АД Нови Сад је закључен на основу Споразума између Владе РС и Владе Руске Федерације о сарадњи у области нафтне и гасне привреде, Протокола о основним условима куповине од стране ОАО Гаспром Њефт акција Компаније нафтне индустрије Србија АД Нови Сад, који чине 51% оснивачког капитала, као и Колективног уговора за НИС АД Нови Сад. Потписници акта су у име Владе Републике Србије - Министарство енергетике РС; у име Друштва за истраживање, производњу, прераду, дистрибуцију и промет нафте и нафтних деривата, истраживања и производње природног гаса „Нафтна индустрија Србије“ АД Нови Сад – председник Управног одбора и генерални директор; репрезентативни синдикати код послодавца и то: Јединствена синдикална организација НИС АД Нови Сад; Јединствена синдикална организација НИС – Нафтагас Нови Сад; репрезентативни синдикати на нивоу РС и гране; Самостални синдикат радника енергетике и петрохемије Србије и Синдикат хемије, неметала, енергетике и рударства – УГС независност.

Социјалним програмом и наведеним актима су уређена права, обавезе и одговорности запослених и послодавца. Ове акте су потписали сви овлашћени

представници учесника у њиховом доношењу. На тај начин конституисана је и обавеза послодавца прописана одредбом члана 9. Социјалног програма, која има непосредно правно дејство према свим запосленима. Стога и предметни Социјални програм, у конкретном случају, сагласно обавезама и правима која се њиме конституишу има правну природу уговора у корист трећих лица. Из тог разлога и тужилац, као запослено лице код туженог – послодавца, има непосредно право да захтева испуњење послодавчеве обавезе која је конституисана у корист свих запослених по основу предметног социјалног програма, јер је такво право тужиоца утемељено у одредби члана 149. став 1. Закона о облигационим односима.

Правна валидност оваквог става Врховног касационог суда се потврђује и радњама туженог предузетим у циљу испуњења његове обавезе устављене чланом 9. Социјалног програма. Том одредбом је прописано повећање зараде запослених једнократно и трајно. У складу са таквом обавезом тужени је делимично и поступио. Он је за први месец пословања по потписивању социјалног програма наведену обавезу у целости испунио. Зато нема сумње да је тужени свестан преузете обавезе по социјалном програму предузео и непосредну радњу извршења права установљеног у корист свих запослених, тако што је извршио исплату уговореног износа зараде свим запосленима за период од једног месеца у односу на почетак примене социјалног програма.

Имајући у виду да је тужилац тужбу поднео 12.11.2014. године и да није наступила застарелост обавезе у року од три године (члан 196. Закона о раду), Врховни касациони суд је преиначио нижестепене одлуке и тужиоцу досудио тражене накнаде разлике у заради за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године.

Тужени је дужан да у корист тужиоца на досуђене износе разлике у заради за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године, исплати и доприносе за обавезно социјално и здравствено осигурање па су утолико преиначене нижестепене пресуде у одбијањем делу и тужбени захтев тужиоца је делимично усвојен. Тужилац је поставио тужбени захтев у овом делу тако што је тражио уплату тачно означених новчаних износа, али за цео тражени период. Међутим, како је његов тужбени захтев делимично основан и то само за период од 01.11.2011. године до 31.12.2012. године, тражени износи не могу бити досуђени јер превазилазе период за који је досуђена разлика у заради.

У односу на део захтева који се односи на период након важења Закључка социјалног програма, посебна ревизија није дозвољена, имајући у виду да у том делу није неопходно уједначавање судске праксе, нити су испуњени други услови за одлучивање о ревизији као изузетно дозвољеној, прописани одредбом члана 404. ЗПП-а, будући да истеком Социјалног програма установљена права у корист запослених престају да важе. Када се ради о потраживању тужиоца на име неисплаћених разлика зараде по основу остварене добити за 2011, 2012, 2013. и 2014. годину, нижестепене одлуке су у складу са одлукама Врховног касационог суда донетим поводом истоврсног чињеничноправног питања, код чињенице да у утуженом периоду тужени као послодавац није доносио Одлуке о расподели добити у којима би се констатовало профит друштва намењен за овакве расподеле. Зато ни у наведеном делу нису испуњени услови за одлучивање о ревизији као изузетно дозвољеној.

У том делу Врховни касациони суд је испитао дозвољеност изјављене ревизије применом одредбе члана 410. став 2. тачка 5. Закона о парничном поступку, и нашао да ревизија туженог није дозвољена.

Према члану 441. ЗПП, ревизија је увек дозвољена у споровима о заснивању, постојању и престанку радног односа. Уколико се тужбени захтев односи на потраживање у новцу у радном спору, дозвољеност ревизије се оцењује на основу члана 403. став 3. истог закона, према коме ревизија није дозвољена у имовинскоправним споровима ако вредност предмета спора побијеног дела не прелази динарску противвредност од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе.

Тужба у овој парници поднета је 12.11.2014. године, а преиначена је 03.08.2016. године. Вредност предмета спора побијеног дела износи 3.414.597,38 динара, што представља противвредност од 27.690,60 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан преиначења тужбе.

Како вредност предмета спора побијеног дела правноснажне пресуде не прелази динарску противвредност износа од 40.000 евра по средњем курсу Народне банке Србије на дан подношења тужбе, Врховни касациони суд закључује да ревизија туженог није дозвољена у смислу члана 403. став 3. ЗПП.

Врховни касациони суд је на основу члана 413. ЗПП, одлучио као у ставу четвртом изреке.

Како је Врховни касациони суд преиначио нижестепене пресуде, то је на основу члана 165. став 2. ЗПП одлучио и о свим трошковима поступка. Тужиоцу су признати трошкови на име састава седам поднесака по 6.000,00 динара (42.000,00 динара), приступ на осам одржаних рочишта по 7.500,00 динара (60.000,00 динара), за трошкове вештачења 25.316,00 динара, за састав жалбе 12.000,00 динара и за састав ревизије 12.000,00 динара, за таксу на тужбу 7.900,00 динара, за таксу на пресуду 10.160,00 динара, за таксу на жалбу 10.160,00 динара, за таксу на ревизију 20.320,00 динара и за таксу на ревизијску одлуку 30.480,00 динара, све укупно 230.336,00 динара. Трошкови су одмерени у складу са успехом тужиоца у спору (40%) и износе 92.134,40 динара, а у складу са чланом 153, 154. и 155. ЗПП, те у складу са одређеним захтевом тужиоца за износ трошкова за које тражи накнаду према члану 163. став 2. ЗПП.

**Председник већа - судија
Бранко Станић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић